

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 648 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 7-aprelda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Цифровизация социально-трудовых отношений: вызовы и перспективы для работников	18
Абдумухтаров Анваржон Акрамжонович	
O'zbekistonda faoliyat ko'rsatayotgan soliq to'lovchi yuridik shaxslarning iqtisodiy faoliyatini rag'batlantirish masalalari.....	26
To'xtaboyev Nuriddin Isomiddin o'g'li	
Ecotourism in Protected Areas: A Literature Review.....	32
Ismoilova Maftuna Mamat qizi	
Iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi sharoitida xizmatlar sohasini rivojlantirishning hududiy xususiyatlari.....	38
Primova Shaxlo Jumayevna	
Statistik baholash va ekonometrik modelashtirish orqali biznes rivojlanish tendensiyalarini samaradorligini baholash.....	43
Xabibullayev Ibrohim, Saidova Marhabo Xabibullo qizi	
Tijorat banklarida xususiy kapital hisobi va auditini takomillashtirish	52
Qodirova Zilola Maxmud qizi	
Qo'shilgan qiymat solig'i ma'muriyatchiligining ilg'or xorij tajribasi.....	57
Erkayev Nodir Xudayberdiyevich	
O'zbekistonda yashil iqtisodiyotni joriy etish holati va asosiy yo'nalishlari.....	71
Madraximova Zulfiya Nurmatovna, Ishankulova Komila Kurbanovna, Ortiqboeva Aziza Xolmurza qizi, Omonkulova Ro'zigul Akmaljon qizi	
Challenges and opportunities in implementing green economy indicators in uzbekistan's industrial sector under the fourth industrial revolution.....	76
Shodmonov Ruslan Golib ugli, Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich	
Rivojlangan mamlakatlarga ishchi kuchi oqimi va O'zbekiston mehnat bozoridagi o'zgarishlar.....	89
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Mamlakatda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish	95
Yuldashboyev Azizulloh Bunyodbek o'g'li, Matkarimov Inomjon Baxtiyorovich	
"Ta'lim muassasalarida moliyaviy resurslarni samarali rejalashtirish va boshqarish"	101
Bauyetdinov M.J., Medetbayeva D.T.	
Enhancing utilization and minimization of renewable energy systems in uzbekistan	105
To'irova Hamida Umedovna	
Tijorat banklari daromadini oshirishda aholining savodxonligi va xulq atvorining roli	114
Shakhlo Davirova	
2020–2024-yillarda o'zbekistondagi iqtisodiy o'sish dinamikasi	120
Akbarov Nodir, Ibodullayev Navro'zbek	
O'zbekistonda xalqaro moliyaviy institutlarning yashil moliyalashtirish jarayonidagi roli va strategik yo'nalishlari	125
Gulmira Axmadjonova Xabibulla qizi	
Sug'urta tizimiga raqamli texnologiyalarning ta'siri	133
Uzaqova Kamola Bexzodovna, Yahyoyev Bahridinxon Bahroil o'g'li	
Improving payment services practices in commercial banks: strategies for efficiency and security.....	138
Mamayusuf Abdusamatov	
Jahon moliya tizimi: asosiy tendensiyalar va rivojlanishning innovasion yo'nalishlari	143
Ataniyazov Jasurbek Xamidovich	
Повышение конкурентоспособности экологического туризма Узбекистана путём развития всесезонных горных туристических центров.....	150
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar tashqi iqtisodiy faoliyatida valyuta operatsiyalarini takomillashtirish	157
Safarov Alisher Ibrohim o'g'li	

Oliy ta'lim tizimini miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari asosida baholashning kompleks metodologiyasi.....	163
Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi, Bozorova Muazzam Hamid qizi	
Ko'chmas mulkni boshqarish samaradorligini baholashning uslubiy yondashuvlari	167
Mirdjalilova Dildora Shuxratovna	
Xizmatlar sohasini rivojlantirishda kichik biznesning ahamiyati va uning innovatsion rivojlantirishdagi muhim xususiyatlari	173
Ulasova Oygul Baxtiyorovna	
Результаты долгосрочного прогнозирования и стратегического анализа эффективной организации современного управления жилищным фондом.....	178
Бердиева Дилфуза Ахатовна	
Improving long-term assets accounting and auditing	184
Gulboy Yusupov	
Davlat budjeti va xususiy sektor ishtirokida oliy ta'limni moliyalashtirishning optimal modeli.....	189
Bozorov Alisher Ro'zimurodovich	
Xufyona iqtisodiyotni qisqartirishda soliq islohotlari va raqamli texnologiyalar: O'zbekiston tajribasi va xalqaro yondashuvlar.....	193
Choriev Makhmayokub, Karimov Mamurbek, Xamrayev Olimjon, Urazov Mansur	
Bank aksiyalarining bozordagi narx dinamikasi va unga ta'sir etuvchi omillar	200
Nomozov Samandar Shuxrat o'g'li	
Sanoatda rivojlanish kafolati: moliyaviy boshqaruvni raqamli transformatsiya orqali avtomatlashtirish.....	206
To'qlijev Abdirauf Bahodir o'g'li	
Inson kapitalini rivojlantirishning jamiyat farovonligi, aholi daromadlariga ta'siri.....	214
Bozorova Saxobat Abdujapparovna	
Анализ конкурентной среды: методология, примеры и этапы процесса.....	219
Садикова Раъно Абдуллаевна	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarning nazariy asoslari va ular bilan ishlash mexanizmining zaruriyati	225
Salixova G.J	
Iqtisodiyotda energiya xavfsizligiga erishishning xorij tajribasi.....	230
Samandarov Og'abek Alisher o'g'li	
Measuring methodologies of influence of the esg factors	235
Tolipova Feruza Alisherovna	
Совершенствование налогового администрирования в условиях экологически устойчивого развития.....	240
Омонов Отажон Журакулович	
Moliyaviy vositalar asosida erkin iqtisodiy zonalarni rivojlantirish strategiyasini takomillashtirish	249
Quziev Ravshan Ramazanovich	
Методологические аспекты внедрения управленческого учета в университетах Узбекистана.....	253
Каршиева Мохинур Олим кизи	
Budjet tashkilotlarida tovar-moddiy zaxiralar hisobini takomillashtirish (tibbiyot muassasalari misolida)	257
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
Умные города как фактор экономического развития.....	261
Нозима Кахрамоновна Хакбердиева	
Перспективы зеленого фактора экономического роста в Республики Узбекистан.....	266
Исламова Насиба Улугбек кизи, Абдурашидов Отабек Улугбекович, Мамасалиева Мукаддас Ибадуллаевна	
Qurilish korxonalarida sifat menejmentini joriy qilish mexanizmlarini takomillashtirish	270
Ergashev O'tkir, Saidov Mash'al Samadovich	
Xorazm viloyatida eksportni rivojlantirish uchun potensial imkoniyatlar va ularni baholash.....	275
Fozil Xolmurotov	
Maishiy xizmatlar sohasini davlat tomonidan tartibga solishning nazariy jihatlarini.....	282
Quliyev Begimqul Melikovich	

O'zbekiston hududlarida chakana kreditlashning o'sishi.....	289
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
Empowering uzbekistan's grain enterprises: innovative strategies for sustainable growth and operational efficiency.....	292
Kurbanova Dildora Abdurakhmanovna	
Kapital investitsiyalarga doir axborotlarni xususiy kapital to'g'risidagi hisobotda aks ettirish uslubiyatini takomillashtirish	298
Boronov Bobur Farxodovich, Muxammadiev Zarrux Umarovich	
To'qimachilik korxonalarining yashil iqtisodiyotga o'tishi va yengil sanoat korxonalarini muqobil energiyadan samarali foydalanish yo'llari	303
Xolbekova Feruzaxon Rasulovna, Jalolova Aziza Jalol qizi	
Research on the effects of interest rate, inflation rate and gross domestic product (GDP) on the level of foreign direct investment (FDI) inflows (evidence from Uzbekistan).....	307
Azimov Shakhzod	
Organik mahsulotlar eksportini rag'batlantirishda maqsadli bozorlarga yo'naltirilgan marketing strategiyalari.....	314
Xidirov Shohrux Bobir o'g'li	
Korxona iqtisodini barqarorligini ta'minlash masalalari.....	319
Abdullayev Maqsud Abdumaxmudovich	
Внедрение инновационных методов управления человеческих ресурсов в строительных компаниях.....	323
Джураева Гузаль Шавкатовна	
Sug'urta zararlarini baholashda sun'iy intellektni qo'llash istiqbollari	328
Shoraximova Zilola Nasirdjonovna	
O'zbekiston Respublikasi mahalliy budjet tizimini moliyalashtirish masalalari	332
Qo'ldoshev Diyor O'rol o'g'li	
Raqamli texnologiyalar asosida raqamli ekotizimlar va ularning biznes-jarayonlarga ta'sirini aniqlashga ilmiy qarashlar tahlili	336
Suvanova Dilnoza Dilmurod qizi	
Innovatsion salohiyatni oshirish asosida qurilish materiallari sanoati korxonalarining boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish	342
Xaydarova E'zoza Shukurullayevna	
Aholi turmush darajasini dinamik kontekstli normallashtirish va moslashuvchan vaznlar usuli orqali baholash	352
Xolto'rayev Islom Ilhomovich, Ollokulova Feruza Mansurovna	
O'zbekiston Respublikasida xufiyona iqtisodiyotini qisqartirish va mamlakat rivojlanishiga uning ta'siri.....	358
Baxtiyorov Sherali Muzaffarovich	
Qayta tiklanuvchi energiya manbalari qurilmalarini aholi tomonidan xarid qilish va kompensatsiya ajratish jarayonlarini raqamlashtirish hamda tizimlar integratsiyasi istiqbollari.....	362
Ochilov Abdujabbor Akramovich	
O'zbekistonda kambag'allikni qisqartirish va aholi farovonligini oshirishda chet el tajribasining afzalliklari.....	369
Raxmatullayeva Shaxnoza Xamidovna, Akbarova Iroda Samatovna	
Qurilishda loyiha boshqaruvi konsepsiyasining mazmuni	375
Pulatov Shaxron Axmedovich	
Loyiha budjeti va uning ijrosini ta'minlash masalalari.....	379
Murodova Mohigul Chori qizi, Xamidov Odil Davurovich	
Qishloq xo'jaligidagi chorvachilik tarmog'ining iqtisodiy faoliyatini o'rta muddatli statistik prognozlarini tuzish (Andijon viloyati misolida).....	390
Iskandarov Davlatbek Xursanbekovich, Urishev Baxtiyor Abdusamatovich, Muydinov Xusniddin Nuriddin o'g'li	
Innovatsion faoliyatning iqtisodiy samaradorligini baholash va rivojlantirish yo'llari.....	397
Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li, Holmirzayeva Gulruh Akbarovna	
Fond bozorida kompaniyaning investitsion jozibadorligini baholash uslubiyoti	403
Yulduz Usmanova	
Jahon bozoriga kirishda elektron bozorlarning ahamiyati.....	411
Hamroyeva Umda	

Comparative statistical analysis of foreign trade indicators of the Republic of Uzbekistan	415
Abdualilova Bibisora Bakhodir kizi	
Yaxshi korporativ boshqaruv orqali aksiyadorlik jamiyatlarining kapital qiymatini oshirish: metodologik yondashuv.....	423
Urinov Bobur Nasilloevich	
JAS – barqaror qishloq xo'jaligini rivojlantirishning yapon modeli vositasi	423
Baynazarov Elmurod Erkinovich	
Xususiy banklarning depozit operatsiyalarini mustahkamlash yo'llari	435
Olimov Abror Axadjon o'g'li	
The impact of digital financial technologies on the financial system.....	439
Yahyoyev Bahriddinxon Bahroil o'g'li, Pardayev Olim Mamayunosovich	
Korxona eksport salohiyatini oshirishning "yashil" marketing mexanizmi	443
To'rayev Shohrux Halimovich	
O'zbekistonda ichki turizmni rivojlantirishda turistik oqim mavsumiyligini boshqarish yo'llari	448
Fayazov Muxiddin Sobirovich	
Sanoat korxonalarida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish bo'yicha xalqaro tendensiyalar	453
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Ayollar tadbirkorligining tarixi: O'zbekiston va dunyo bo'yicha rivojlanishi.....	459
Burxanova Sabo Tulanovna	
Qimmatli qog'ozlar bozorida investorlar risklarini pasaytirishni takomillashtirish yo'llari.....	466
Xalilov Umid Ishtemirovich	
Korxona moliyaviy ko'rsatkichlari tahliliga fundamental yondashuv.....	470
Dilshodjon O'rinov, Sanobar Ismoilova	
Iqtisodiy o'zgarishlar davrida korxonalar moliyaviy barqarorligining ta'minlanishi omil va mezonlari	475
Xolbekova Dilobarxon Rasuljon qizi	
Cash accounting as a tool of financial discipline and transparency in the public sector	481
Marqaboyev Sardorbek Abdusalomovich, Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
Пути совершенствования практике финансирования социального предпринимательства.....	486
И.Ж.Исаков	
O'zbekistonda an'anaviy resurslar va qayta ishlanadigan energiya manbalarini rivojlantirish imkoniyatlaridan unumli foydalanish	490
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich, Kaxramanova Sevdal Shamsiddin qizi	
Ijtimoiy salohiyat – hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishning boshqaruv obyekti sifatida.....	497
Erkayeva Gulbahor Panjiyevna, Zoirov G'olibjon Toshtemir o'g'li	
Xorazm oziq-ovqat bozorida mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshirishda marketing faoliyatlarini baholash usullari	503
Abdikarimova Zilola Baxramovna	
Переход к зелёной энергетике узбекистана как возможность достижения устойчивого экономического роста	508
Бай Жин Хуан (Bai Jin xuan)	
Изучение условий финансирования проектов международными банками развития	513
Жалилова Барнохон Суръатжоновна	
O'zbekiston respublikasi budjet jarayonida budjetlarning ochiqqligi va jamoatchilik ishtirokini oshirish.....	517
Shodmonqulov Temurbek Ulug'bek o'g'li	
Chiqib ketayotgan aktivlarni hisobga olish va baholash masalalari	522
Kuziyeva Dinora Bahodirovna	
Asosiy kapitalga investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'siri.....	528
Qo'shbaqov Aybek Shovqiyevich	
Changes in employee benefits and human resource management in accounting system of the Republic of Uzbekistan	535
Ravshanbekov Lazizbek Tolibjon o'g'li, Toshpulatova Munisabonu	

Iqtisodiyot tarmoqlarida suv iste'molini boshqaruvining raqamlashtirish tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish istiqbollari.....	541
Karimov Anvarjon Muqumjonovich	
Теоретические аспекты налогообложения доходов физических лиц на основе всеобщего декларирования	547
Усманова Мухлиса Сагдуллаевна	
Bank tizimini raqamlashtirish va uning bank barqarorligiga ta'siri.....	555
Sayfullayev Jamshidjon Xabibjanovich	
Kambag'allikni qisqartirish va aholi bandligini ta'minlashda tadbirkorlik faoliyatining o'rni	560
Saparov Ismat Chorshanbiyevich	
Innovatsion korxonalarda xarajatlar hisobining zamonaviy usullari	565
Turayev Og'abek Kaxramonovich, Ochilov Shavkat Toshmamatovich	
Дополнительные услуги в индустрии гостеприимства как эффективный инструмент продвижения бренда предприятия	570
А.И. Лесников, Д.В. Мамаева	
Преимущества и вызовы перехода на зелёную экономику	580
Умарова Гузал Гайратовна, Лапасова Камола Фарход кизи	
Yashil iqtisodiyot sharoitida hududlarda ishlab chiqarish korxonalarining iqtisodiy samaradorligini oshirish	586
Ibrogimov Sherzodbek Xalimjon o'g'li, Djurayeva Maxliyoxon Xayrullayevna	
Yashil iqtisodiy o'sishni ta'minlashda bevosita soliqlar rolini oshirish masalalari	591
Abdullayev Dilmurod Aliyar o'g'li	
The main directions for improving innovative activities in agriculture	598
Aytmuratova Miyrigul Zhalgasovna	
Klaster tizimi orqali O'zbekistonda qishloq xo'jaligining iqtisodiy o'sishi	605
Xaydarov Sardor Komil o'g'li	
Inklyuziv ta'lim: adolatli va teng jamiyat sari	610
Muxamedjanova Dilshodxon Muzaffarovna	
Yashil iqtisodiyot: muammo va yechimlar	615
Boymatov Xoliyor Qurbonovich	
Issues of using foreign loans in the development of the transport system in the Republic of Uzbekistan	621
Alimov Ilhomjon Ikromovich	
Проблемы и резервы развития пищевой промышленности в экспортном направлении.....	628
Ўролова Севара Бехзод кизи	
Оценка степени риска инновационной деятельности	634
Алиева Эльнара Аметовна	
Yashil innovatsiyalar, ularning turlari va omillari.....	638
Maxkamova Sayyora Shokirovna	
Qishloq xo'jaligida transport tizimidan samarali foydalanishning nazariy asoslari.....	641
Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi	

QISHLOQ XO'JALIGIDA TRANSPORT TIZIMIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI

Turdiyeva Irodaxon Ismoil qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti doktoranti, (PhD)

Annotatsiya: Ushbu ilmiy ishda qishloq xo'jaligi transport tizimining nazariy asoslari, uning samaradorligini oshirishning metodologik yondoshuvlari va uning iqtisodiyotga ta'siri tahlil qilinadi. Turli mamlakatlarda amalga oshirilgan ilmiy tadqiqotlar va amaliy tajribalar orqali transport tizimining rivojlanishiga oid asosiy tamoyillar, yangi innovatsion yechimlar va tizimlarning integratsiyasi masalalari yoritiladi hamda qishloq xo'jaligida transportdan foydalanishning iqtisodiy mohiyati, samaradorlik omillari va ko'rsatkichlari yoritilgan, ishlab chiqarish vositalari va mahsulotlarni tashishning texnik-iqtisodiy shartlari hamda xususiyatlari ko'rib chiqiladi. Maqsad, transport tizimining samaradorligini oshirish va qishloq xo'jaligini rivojlantirish uchun eng samarali usullarni taklif etishdir.

Kalit so'zlar: qishloq xo'jaligi transporti, transport tizimi, samaradorlik, iqtisodiy ta'sir, innovatsion yechimlar, integratsiya, texnik-iqtisodiy sharoitlar.

Abstract: This scientific work analyzes the theoretical foundations of the agricultural transport system, methodological approaches to increasing its efficiency, and its impact on the economy. Based on scientific research and practical experience from various countries, the fundamental principles of transport system development, innovative solutions, and system integration issues are highlighted. The economic essence of using transport in agriculture, efficiency factors and indicators, as well as the technical and economic conditions and characteristics of transporting production means and products, are examined. The goal is to propose the most effective methods for improving transport system efficiency and developing agriculture.

Key words: agricultural transport, transport system, efficiency, economic impact, innovative solutions, integration, technical and economic conditions.

Аннотация: В данной научной работе анализируются теоретические основы системы сельскохозяйственного транспорта, методологические подходы к повышению ее эффективности и влияние на экономику. На основе научных исследований и практического опыта различных стран раскрываются основные принципы развития транспортной системы, инновационные решения и вопросы интеграции систем. Рассматриваются экономическая сущность использования транспорта в сельском хозяйстве, факторы и показатели эффективности, технико-экономические условия и особенности перевозки средств производства и продукции. Цель – предложить наиболее эффективные методы повышения эффективности транспортной системы и развития сельского хозяйства.

Ключевые слова: сельскохозяйственный транспорт, транспортная система, эффективность, экономическое воздействие, инновационные решения, интеграция, технико-экономические условия.

KIRISH

Qishloq xo'jaligi sohasida transport tizimi uning iqtisodiy rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Mahsulotlar, oziq-ovqat va boshqa qishloq xo'jaligi xomashyolari ishlab chiqarish joylaridan iste'mol bozorlariga yetkazilishi uchun samarali transport tizimi zarur. Transport tizimining samarali ishlashi, logistika zanjirlarining optimallasuvi va innovatsion texnologiyalarni qo'llash, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini tez va xavfsiz yetkazib berishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, transport tizimi faqatgina iqtisodiy samaradorlikni ta'minlab qolmasdan, balki ekologik barqarorlikni saqlash, energiya samaradorligini oshirish va ijtimoiy rivojlanishga xizmat qilishda ham muhim rol o'ynaydi.

Mamlakatimizda aholi sonining o'sib borishi, asosiy turdagi qishloq xo'jaligi mahsulotlariga bo'lgan talabning ham ortishiga, ularning ehtiyojlarini esa belgilangan me'yorlar bo'yicha qondirilishini talab etadi. Xususan, 2023-yilda 962 ming tug'ilish qayd etilib, 2024-yilning 1-yanvar holatiga O'zbekiston aholisi 36 799,8 ming kishini tashkil etdi. Dehqonchilik mahsulotlariga bo'lgan talabning qondirilishi o'rtacha holatda bo'lib, aholi jon boshiga to'g'ri kelgan mahsulotlarning hajmi ortib bormoqda. Masalan, joriy yilda 2022-yilga nisbatan aholi jon boshiga donli ekinlar 4,3 foizga, sabzavotlar 2,4 foizga, kartoshka 2,7 foizga, poliz mahsulotlari 4,4 foizga, mevalar 3,5 foizga ortgan. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasida 2024- yil 1 kvadrat kilometrga o'rtacha 82 kishi to'g'ri kelgan. Bu esa o'tgan yilning mos davriga nisbatan solishtirilganda 1,6 kishiga ortgan (2022- yilda 1 kv.km.ga 78,6 kishi). Bu ko'rsatkichlar oziq ovqat mahsulotlarini yetishtirishda asosiy tarmoq bo'lgan qishloq xo'jaligida iqtisodiy samaradorlikni oshirish masalalari yanada dolzarb bo'lib borayotganini ko'rsatadi. Umuman

olganda butun dunyoda Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasida dunyodagi qashshoqlik va ochlikni yo'q qilish masalalari markaziy o'ringa turadi, bu borada har bir mamlakat qishloq xo'jaligi sohasini rivojlantirmasdan biron bir natijaga erisha olmaydi. Qishloq xo'jaligida mahsulot va xomashyo ishlab chiqarish samaradorligi oshishi qashshoqlikni minimallashtirish va ochlikka barham berishga bevosita xizmat qiladi. Sohaning rivojlanishida esa transportning roli juda katta ayniqsa, qishloq xo'jaligida hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Qishloq xo'jaligi O'zbekiston iqtisodiyotining asosiy tarmoqlaridan biri bo'lib, mamlakat yalpi ichki mahsulotining (YAIM) qariyb 25 foizini tashkil qiladi va mehnat bozorining katta qismini band qiladi. Statistika ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonda aholi bandligining 27 foizdan ortig'i aynan qishloq xo'jaligi sektorida faoliyat yuritadi. So'nggi yillarda O'zbekiston iqtisodiyoti barqaror o'sishga erishib, o'rtacha 6 foizlik o'sish sur'atini saqlab kelgan. Shunga qaramay, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish hajmining o'sishi nisbatan sekin bo'lib, turli omillar, jumladan, transport infratuzilmasining rivojlanish darajasi bilan bog'liq.

Masalan, xalqaro tashkilot FAO ning 2021-yilgi hisobotlarida dehqonchilikda zamonaviy texnologiyalar, urug' sifati va o'g'itlardan foydalanish darajasi pastligi sababli, bug'doy hosildorligi potensialidan 30 foiz past ekanligi aytilgan. Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish orqali bu ko'rsatkichni oshirish mumkin.

So'nggi yillarda sohani barqarorligini ta'minlash bo'yicha qabul qilingan ko'plab chora-tadbirlar, tarkibiy islohotlar o'zining ijobiy natijalarini bermoqda.. Xususan, 2023-yilda agrar islohotlarni takomillashtirish bo'yicha 14 ta qonun loyihasi, 17 ta Prezident Farmoni loyihasi, 22 ta Prezident qarori loyihasi, 91 ta Hukumat qarori loyihalari ishlab chiqilib, ulardan 55 tasi, jumladan 4 ta Qonun, 8 ta Prezident Farmoni, 16 ta Prezident qarori, 26 ta Hukumat qarori normativ hujjatlar qabul qilindi.

Joriy 2025-yilning dastlabgi oylarida qabul qilingan "O'zbekiston Respublikasining transport-logistika tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qaroriga muvofiq O'zbekiston Respublikasining transport-logistika tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida belgilangan vazifalarni 2025-yilda amalga oshirish bo'yicha "yo'l xaritasi"da quyidagilar transport-logistika tizimini 2030-yilgacha rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari etib belgilangan:

xalqaro va mintaqaviy hamkorlikni yanada rivojlantirish hisobiga tashqi savdo yo'nalishlarini diversifikatsiyalash, mavjud to'siqlarni bartaraf etish, tashqi bozorlarga yuklarni yetkazib berish muddatlarini qisqartirish, transport-logistika xarajatlarini maqbullashtirish;

multimodal tamoyilni maksimal darajada amalga oshirish imkonini beruvchi logistika xizmatlari bozorini rivojlantirish, 3PL va undan yuqori formatda xizmatlar ko'rsatishga ixtisoslashgan yirik milliy transport operatorlari tashkil etilishini rag'batlantirish;

mamlakat tranzit salohiyatini to'laqonli ro'yobga chiqarish, shu jumladan, moslashuvchan tarif siyosatini qo'llash va bojxona tartib-taomillarini soddalashtirish yo'li bilan qo'shimcha tranzit yuk oqimlarini jalb etish;

tashqi va ichki moliyalashtirish manbalarini jalb etish ko'lamini kengaytirish hamda innovatsion texnologiyalarni qo'llash asosida transport infratuzilmasini kompleks va ildam rivojlantirish, hududlarda yuklar shakllanishining asosiy nuqtalarini hisobga olgan holda transport-logistika markazlarining zamonaviy tarmog'ini shakllantirish;

xalqaro axborot tizimlari bilan integratsiya qilgan holda mamlakatning logistika tizimi platformalarini shakllantirish, xalqaro yuk tashishlarda raqamli va innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, logistika sohasida kadrlar tayyorlash va qayta tayyorlash tizimini takomillashtirish.

Ushbu belgilangan vazifalar qishloq xo'jaligida transport tizimidan foydalanishning samaradorligini oshirish mavzusi dolzarbligini ko'rsatadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Qishloq xo'jaligida transport tizimidan samarali foydalanishning nazariy asoslari bir qator mahalliy va xorijiy olimlar ilmiy tadqiqotlarida o'z aksini topgan. Rus tadqiqotchisi V.A. Verzilin fikricha, qishloq xo'jaligida transportdan samarali foydalanishni tashkil etishning asosiy tamoyili tashish jarayonlarini qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish texnologiyalari va ularni bajarish jarayonlari bilan oqilona uyg'unlashtirishdan iborat. Khandker, Bakht va Koolwal, Donaldson kabi olimlar asarlarida odatda transport aloqalarining yaxshilanishi ishlab chiqarish resurslari narxlarini pasaytirishi va qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini oshirishi mumkinligi ta'kidlanadi. Bravo-Ortega va Lederman o'z tadqiqotlarida qishloq xo'jaligi rivojlanishi va transport infratuzilmasi o'rtasidagi aloqalarni tahlil qilar ekan empirik muammolardan biri transport infratuzilmasining joylashuvi bilan bog'liq endogenlikdir, chunki bu omil ko'pincha ko'plab siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy omillar tomonidan belgilanadi va tushirib qoldirilgan o'zgaruvchilar tufayli yuzaga keladigan chetlanish (omitted variable bias) ta'sirini nazorat qilish muhimdir deydi. Mamlakatimiz olimlaridan A.K. Igamberdiev o'zining o'quv qo'llanmasida qishloq xo'jaligida foydalaniladigan transportning xususiyatlarini kengroq ochib bergan bo'lib, Transport agregati etarli darajada manyovrchan, boshqarishga qulay bo'lishi, transport jarayonlarini yuqori sifatda bajarilishini, mahsulot sifatini, maksimal tortish kuchi va kam yonilg'i sarfini ta'minlashi kerak deb ta'kidlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Transport tizimini rivojlantirish muammolarini tahlil etish bilan shug'ullangan milliy va xorijlik olimlarning ilmiy izlanishlari natijalari mazkur tadqiqotning nazariy-uslubiy bazasi sifatida xizmat qildi. Maqolani tayyorlashda abstrakt va analitik mushohada, qiyosiy va omilli tahlil, indikativ, tanlanma kuzatuv, taqqoslash, iqtisodiy-statistik va boshqa usullardan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Turli tadqiqotlar transport infratuzilmasi inson hayoti sifatini yaxshilash uchun muhim va qishloq xo'jaligi rivojlanishini kuchaytiruvchi katalizator ekanligini tasdiqlagan. Garchi transport infratuzilmasi loyihalari katta kapital qo'yilmalarni, yuqori qo'shimcha kapital ishlab chiqarishni, yuqori tavakkalchilikni va investitsiyalar bo'yicha past rentabellikni o'z ichiga olsada, u qishloq xo'jaligi bilan kuchli aloqaga ega ekanligi ta'kidlanadi. Shuni ta'kidlash kerakki transport tizimi va transport infratuzilmasi tushunchasini farqini ajratish muhim.

Transport (lotincha transporto – “ko'chirish”) moddiy ishlab chiqarishning muhim tarkibiy qismi bo'lib, uning samaradorligini oshirishning asosiy shartlaridan biri hisoblanadi.

Transport tizimi deganda – yuklarni tashish jarayonida bir-biriga bog'liq bo'lgan barcha turdagi transportlar majmui tushuniladi.

Transport tizimi tushunchasiga J.S. Fayzullayev kengroq ta'rif berib, mulkchilik shaklidan qat'iy nazar bir biriga samarali ta'sir ko'rsatadigan va har xil yuk ortish tushirish, qurilish ishlarining bajarilishini, hamda, transport xizmatlariga bo'lgan talabni qondirish maqsadida yuk va yulovchilar xarakatini ta'minlaydigan transport turlari hamda vositalari sifatida izohlagan. Shuningdek, qatnov yo'llari, texnik inshootlar, yuk stansiyalari, yo'lovchi vogzallari, chipta sotish markazlari, tashishni tashkil etish kompaniyalari, logistika markazlari, omborxonalar, muhandislik tarmoqlari, kommunikatsiyalarni ham transport tizimining tarkibiy qismiga kiritadi.

David H. Clarke transport infratuzilmasi – bu jamiyatning iqtisodiy va ijtimoiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash uchun zarur bo'lgan transport tizimining fizik, texnik va tashkilotchilik komponentlarining yig'indisidir deb ta'kidlaydi. Bu infrastruktura o'z ichiga yo'llar, ko'priklar, aeroportlar, temiryo'l stansiyalari, transport vositalari, va transportni boshqarish tizimlarini oladi.

Richard G. Cervero esa, “transport infratuzilmasi – bu turli xil transport modellarini birlashtirgan va samarali aloqani ta'minlaydigan inshootlar va xizmatlar majmuasidir” deb ta'rif bergan.

Bu fikrlarni umumlashtirib transport infratuzilmasi – bu transport tizimining asosiy tarkibiy qismlarini tashkil etadigan, transport vositalari harakatini ta'minlash va yaxshilashga yordam beradigan obyektlar va xizmatlar to'plamidir deyishimiz mumkin.

Qishloq xo'jaligida ishchi davri ishlab chiqarish davri bilan mos kelmagani sababli transportdan foydalanish mavsumiy xarakterga ega. Uning ishlatilish intensivligi yil davomida sezilarli darajada o'zgarib turadi. Transport vositalari, boshqa qishloq xo'jalik texnikasi va asboblari singari, ishlab chiqarish jarayonida nisbatan qisqa muddat davomida band bo'ladi, chunki aksariyat qishloq xo'jalik ishlarini bajarish muddati cheklangan bo'lib, odatda boshqa vaqtlarga ko'chirilishi mumkin emas.

Transport ishlab chiqarish jarayonining o'ziga xos jihati shundaki, u bir tomondan ishlab chiqarishning bir qismi bo'lsa, ikkinchi tomondan, mahsulotni ishlab chiqaruvchidan iste'molchiga yetkazish orqali muomala sohasida amalga oshiriladi. Transport ishlab chiqarish bilan iste'molni bog'lab, ishlab chiqarish jarayonini muomala sohasida davom ettirib, butun ishlab chiqarish jarayonining barcha bosqichlarini yagona tizimga birlashtiradi. Bu esa ma'lum turdagi mahsulotlarni ishlab chiqarish imkonini beradi.

Rus olimi V.A. Verzilin fikricha, qishloq xo'jaligida transportdan samarali foydalanishni tashkil etishning asosiy tamoyili tashish jarayonlarini qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish texnologiyalari va ularni bajarish jarayonlari bilan oqilona uyg'unlashtirishdan iborat.

Zamonaviy qishloq xo'jaligi korxonalarida transport ishlarining ishlab chiqarish jarayonining normal kechishini ta'minlashdagi roli doimiy ravishda ortib bormoqda.

Quyidagi jadvalda qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish texnologiyalarini takomillashtirishning ikki yo'nalishi ko'rsatilgan:

Yo'nalish	Ta'rif
1. Mehnat jarayonlarini maxsus mashinalar yordamida bajarish	Mehnat jarayonlarini turli operatsiyalarga ajratish va har birini maxsus mashinalar yordamida bajarish.
2. Bir vaqtning o'zida bir nechta operatsiyani bajarish	Maxsus kombinatsiyalangan texnikalar yordamida bir nechta operatsiyani bir vaqtda bajarish va transport jarayonlarini ishlab chiqarish bilan uyg'unlashtirish.

Hozirda transport operatsiyalari ishlab chiqarish jarayonining tashqi emas, balki ichki tarkibiy qismi sifatida qaralmoqda. Qator qishloq xo'jalik ishlarini (masalan, tuproqni o'g'itlash bilan birga haydash, ekish, hosilni yig'ish va o'g'it sepish) bajarish jarayonida asosiy texnologik jarayon transport operatsiyalari bilan uyg'unlashgan holda amalga oshiriladi.

Transportdan foydalanish samaradorligi bir tomondan transport jarayonini amalga oshirish uchun sarflangan mablag'lar, ikkinchi tomondan esa amalga oshirilgan tashish hajmi bilan belgilanadi.

Qishloq xo'jaligida transportdan foydalanish samaradorligini to'liq baholash uchun yuk harakati jarayonini bosqichma-bosqich kompleks tahlil qilish zarur. Bu jarayon quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi: mahsulotni qadoqlash, tashishga tayyorlash, yuklash, to'g'ridan-to'g'ri tashish, qabul qilish, tushirish va omborlash.

Qishloq xo'jaligida transportdan foydalanish samaradorligiga ta'sir qiluvchi omillar tizimida tashishni tashkil etish darajasi alohida ahamiyat kasb etadi, chunki u nafaqat iqtisodiy samaradorlikka, balki qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini transport bilan ta'minlash sifatiga ham ta'sir ko'rsatadi.

Qishloq xo'jaligi korxonalarida transport vositalarining samaradorligi bir qator omillarga bog'liq: Harakatdagi transport vositalarining texnik tayyorgarlik darajasi, transport bo'limlarining moddiy-texnik ta'minoti darajasi, ishlab chiqarish bazasining yetarliligi....

Transportdan foydalanish samaradorligini oshirishda yuklash va tushirish ishlarini tashkil etishni takomillashtirish alohida ahamiyatga ega. Yangi yuklash-tushirish texnikasi, konteyner va idishlarning qo'llanilishi ushbu jarayonlarni optimallashtirishga yordam beradi. Yuklash va tushirish ishlarining samarali tashkil etilishi qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish tarmoqlari va korxonalarining transport xizmatlari sifatini belgilaydi hamda mahsulot yo'qotishlarini kamaytirishga xizmat qiladi.

Qishloq xo'jaligida transportning samarali ishlashi yo'l tarmog'iga, uning zichligi va qishloq yo'llarining sifatli holatiga bog'liq bo'lgan muhim omildir. Yo'l tarmog'ining rivojlanishi xarajatlar darajasiga ta'sir ko'rsatib, transport vositalarining unumdorligini belgilaydi.

Qishloq xo'jaligida transportdan foydalanishning xarakterli xususiyati shundaki, yuk tashishlarning 2/3 qismi tuproq yo'llari orqali amalga oshiriladi. Shuning uchun qattiq qoplamali ichki xo'jalik yo'llari tarmog'ini rivojlantirish muhim muammo bo'lib qolmoqda. Bunday yo'llarni qurish samaradorligini baholash mezonlaridan biri tashish xarajatlarining kamayishidir. Bu esa asosan yo'lda yil davomida harakat intensivligiga, yuk tashish paytida mahsulot yo'qotishlarining kamayishiga, transport ishlarining o'z vaqtida bajarilishiga, ishlab chiqarish obyektlari va hosilni yig'ishtirish texnikasining transport bilan ta'minlanish darajasining oshishiga bog'liq.

Qishloq xo'jalik texnikalariga (kombaynlar, ekish agregatlari va boshqalar) xizmat ko'rsatishda transport vositalari ko'pincha dalada va tuproq yo'llarida katta masofalar bosib o'tadi. Yo'l sharoitlari yoqilg'i va moylash materiallari sarf-xarajatlariga, transport vositalarining ta'miri va texnik xizmat ko'rsatish xarajatlariga, shinalarni ta'mirlash va tiklashga sezilarli darajada ta'sir qiladi. Ushbu xarajatlar esa o'zgaruvchan xarajatlarga kiradi.

Qishloq xo'jaligida transportdan foydalanishning tashkil etilishi mehnat resurslarining oqilona ishlatilishiga (xodimlarning malakasi, transport korxonalari va xo'jaliklarda mehnatni tashkil etish darajasi, mehnatni moddiy rag'batlantirish tizimi) katta darajada bog'liq ekanligi tadqiqotlar natijasida isbotlangan.

Bu omillar ayniqsa qishloq xo'jaligida muhim ahamiyatga ega. Transport jarayonini umumiy tashkil etishga va transport ishlarida mehnatni tashkil etishga ish joylarining o'ziga xos xususiyatlari, ularning sharoitlari hamda boshqa bo'limlar ish joylari bilan o'zaro bog'liqligi (yuk ortish-tushirish ishlari, harakat jarayoni, xizmat ko'rsatish va boshqalar) katta ta'sir ko'rsatadi.

Bundan tashqari, transport ekspluatatsiyasining muhim omillari qatoriga.

Bundan tashqari, qishloq xo'jaligida transport ekspluatatsiyasining muhim omillari quyidagilardan iborat:

- tashilayotgan yuklarning fizik-mexanik va agrobiologik xususiyatlari,
- tashish masofasi,
- yo'l sharoitlari,
- yuk tashish hajmi va ularning mavsumiy o'zgarishlari,
- yuk ortish-tushirish ishlarining mexanizatsiya darajasi,
- transport bo'linmalari va korxonalarini tashkil etish shakllari hamda haydovchilarning malakasi.

Birinchi to'rtta omil korxonalarning ixtisoslashuvi va hajmi, ishlab chiqarish ob'ektlari, omborlar va saqlash joylarining joylashuvi, tuproq-iqlim sharoitlari, qishloq xo'jalik ishlarini bajarishning agrotexnik muddatlari kabi omillar bilan belgilanadi. Shu sababli, ular transport tashkil etilishidan uncha ko'p darajada bog'liq emas. Oxirgi uchta omil esa transportning tashkil etilishi va undan foydalanish samaradorligining oshishi bilan yaxshilanib boradi.

Qishloq xo'jaligining o'ziga xos xususiyatlaridan biri shundaki, juda ko'p yuklar kichik hajmiy og'irlikka ega bo'ladi. Yengil yuklarni tashish paytida umumiy foydalanishdagi yuk mashinalarining yuk ko'tarish qobiliyati to'liq ishlatilmaydi. Natijada ularning unumdorligi pasayadi va tashish xarajatlari oshadi.

Yengil qishloq xo'jalik yuklarining transportga yaroqliligini oshirish ularni presslash yoki briketlash orqali amalga oshirilishi mumkin. Masalan, pichanni presslash uning hajmiy og'irligini 2,5–3 baravar oshiradi va

transport vositalarining yuklanishini sezilarli darajada yaxshilaydi. Bundan tashqari, presslangan pichanning tashish jarayonida shamol ta'siridan yo'qolishi presslanmagan pichanga nisbatan uch baravar kam bo'ladi.

Qishloq xo'jaligida katta ulushni maxsus transport vositalarida tashishni talab qiluvchi yuklar egallaydi. Bunday yuklar o'z xususiyatlariga ko'ra juda xilma-xil bo'lib, ularning 28 foizi don, ozuqa va boshqa quyma yoki uyum holatidagi materiallardan iborat. Bundan tashqari, bu turga tez buziluvchi mahsulotlar hamda zudlik bilan yetkazib berilishi lozim bo'lgan yuklar ham kiradi.

O'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, transportdan foydalanish samaradorligi qishloq xo'jaligi ishlab chiqarish kompleksi korxonalari o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar rivojlanish darajasiga ham bog'liq. Transport bo'linmalarining eng yaqin iqtisodiy aloqalari ular xizmat ko'rsatayotgan korxonalar bilan shakllanadi.

Transport korxonalari va ularning xizmat ko'rsatayotgan tashkilotlari o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar tizimini baholashda shuni ta'kidlash lozimki, bu tizim ishlab chiqarish vositalarini ishlab chiqaruvchi tarmoqlar hamda transportning moddiy-texnik ta'minoti bilan bog'liq tarmoqlar bilan bo'lgan iqtisodiy munosabatlarga nisbatan ancha moslashuvchan hisoblanadi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, qishloq xo'jaligiga transport xizmatlari ko'rsatishning samaradorligi va sifati yuk tashish ishlarining iqtisodiy samaradorligini belgilovchi omillar bilan bog'liq. Shu bilan birga, transport xizmatlari samaradorligini baholash nuqtai nazaridan, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining o'ziga xos talablarini o'rganish muhim ahamiyatga ega. Bunday talablarning eng muhimlaridan biri transport ishlarining o'z vaqtida, to'liq hajmda va belgilangan nomenklaturaga muvofiq bajarilishidir. Bu talab yuklarning muntazam yetkazib berilishini, sanoat va boshqa yuklarning qishloq xo'jaligi korxonalariga o'z vaqtida olib kelinishini, qishloq xo'jalik mahsulotlarining xo'jaliklardan o'z vaqtida olib chiqib ketilishini va ularning qayta ishlash korxonalari hamda tayyorlov punktlariga yetkazib berilishini ta'minlaydi.

So'nggi shart, ya'ni mahsulotlarni o'z vaqtida yetkazib berish, yuk yo'qotishlarini, ayniqsa qishloq xo'jalik mahsulotlarining yo'qotilishini kamaytirish bilan uzviy bog'liqdir.

Qishloq xo'jalik mahsulotlarini yig'im-terim texnikasidan o'z vaqtida olib ketish hosilni yig'ish sur'atlariga bevosita ta'sir qiladi, bu esa to'plangan mahsulotning hajmi va sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Transport vositalarining samarali ishlashi qishloq xo'jalik yuklarining tashish va keyingi saqlash jarayonida butunligini ta'minlaydi, bu esa tashish sifatiga bog'liq.

Ba'zi turdagi tez buziluvchi qishloq xo'jalik mahsulotlarini tashish xarajatlari ularning yo'qotilishidan keladigan zararga nisbatan ancha past bo'lishi mumkin. Shu sababli, transport ishlarining samaradorligini baholash, eng maqbul transport xizmatlarini tanlash va tashish usullarini belgilashda yuk tashish sifatini hisobga olish muhimdir.

O'tkazilgan tadqiqotlarda transport vositalaridan foydalanish samaradorligini tavsiflovchi quyidagi ko'rsatkichlar tizimi aniqlangan :

- Smena yoki 1 soat ichida tashilgan yuk hajmi. Ushbu ko'rsatkichni qo'llash zarurati har bir transport vositasi tomonidan vaqt birligi ichida bajariladigan tashish ishlarining ortishi transport vositalaridan oqilona foydalanishni belgilashi bilan izohlanadi.

- 1 tonna yukni tashish uchun sarflangan mehnat xarajatlari. Bu ko'rsatkich yuk tashishdagi mehnat unumdorligi darajasini aks ettiradi va ishlatilayotgan transport vositalarining texnologik rivojlanish darajasini tavsiflaydi.

- To'g'ridan-to'g'ri ekspluatatsion xarajatlar yoki tashish tannarxi.

- 1 tonna yukga to'g'ri keladigan kapital qo'yilmalar. Bu ko'rsatkich transport vositasining balans qiymatini uning yillik ishlab chiqarish hajmiga bo'lish orqali aniqlanadi.

- Jami xarajatlar. Bu ko'rsatkich to'g'ridan-to'g'ri ekspluatatsion xarajatlarni hamda muayyan hajmdagi transport ishlarini bajarish uchun zarur bo'lgan asosiy ishlab chiqarish fondlari (kapital qo'yilmalar) miqdorini kompleks ravishda hisobga oladi.

Shunday qilib, qishloq xo'jaligida transport ekspluatatsiya sharoitlari o'ziga xos va boshqa tarmoqlarga qaraganda murakkabroqdir. Shu sababli, transport vositalaridan oqilona foydalanish bo'yicha takliflar ishlab chiqishda bu xususiyatlar hisobga olingan.

Khandker, Bakht va Koolwal, Donaldson kabi olimlar asarlarida odatda transport aloqalarining yaxshilanishi ishlab chiqarish resurslari narxlarini pasaytirishi va qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini oshirishi mumkinligi ta'kidlanadi. Garchi bu borada ilmiy ishlar ko'p bo'lsa-da, transport aloqalarining qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishiga ta'sirini aniq va qat'iy isbotlash hanuzgacha qiyin vazifa bo'lib qolmoqda. Muhim empirik muammolardan biri transport infratuzilmasining joylashuvi bilan bog'liq endogenlikdir, chunki bu omil ko'pincha ko'plab siyosiy va ijtimoiy-iqtisodiy omillar tomonidan belgilanadi. Tadqiqotchilar ularning barchasini kuzatishi qiyin (hatto imkonsiz) bo'lganligi sababli, tushirib qoldirilgan o'zgaruvchilar tufayli yuzaga keladigan chetlanish (omitted variable bias) ta'sirini nazorat qilish muhimdir. Shuni ham ta'kidlash joizki, transportga bo'lgan kirish imkoniyati vaqt o'tishi bilan keskin o'zgarmaydi. Bu holat mavjud adabiyotlarda ko'pincha e'tibordan chetda qolgan, chunki ushbu tadqiqotlarda foyda oluvchilar odatda yaxshilangan yo'llarga yaqinlik asosida ikkilik

(binary) tarzda aniqlanadi. Masalan, ta'mirlangan yo'llar bo'ylab yoki ularga yaqin yashovchi barcha xonadonlar yaxshilangan transport aloqalaridan foyda ko'radi, deb faraz qilinadi. Biroq, bu ikkita sababga ko'ra to'g'ri bo'lmasligi mumkin.

Birinchidan, yo'llar tarmoqni tashkil qiladi. Shuning uchun har doim muqobil yo'nalishlar mavjud. Ikkinchidan, yo'l dasturi doirasida yaxshilangan yo'l qismi odatda odamlarning bir joydan boshqa joyga borish uchun foydalanadigan butun yo'l tarmog'ining faqat kichik bir qismini tashkil etadi. Shu sababli, transport imkoniyatlaridagi umumiy o'zgarish foydalanuvchilar uchun asta-sekin sodir bo'ladi. Aynan shu sababdan transport infratuzilmasining ta'sirini o'lchash uzoq vaqt talab etadi va transport imkoniyatlari uchun katta mablag' sarflanganiga qaramay, bu sohada sezilarli o'zgarishlar uzoq yillar davomida yuz bermagan.

Qishloq xo'jaligi va transport o'rtasidagi bog'liqlikni hisoblashda endogenlik muammosi muhim rol o'ynaydi, chunki transport infratuzilmasi va qishloq xo'jaligi o'sishi o'zaro ta'sir qiladi.

Endogenlik muammosi quyidagilar sabab yuzaga keladi:

Ikkilamchi sabab-oqibat aloqasi - yaxshi transport infratuzilmasi qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini oshirishi mumkin. Shu bilan birga, rivojlangan qishloq xo'jaligi hududlari ko'proq yo'l qurilishiga sabab bo'lishi mumkin. Natijada, qaysi omil sabab, qaysi omil natija ekanligini aniq ajratish qiyinlashadi.

O'tkazib yuborilgan o'zgaruvchilar: transport infratuzilmasi va qishloq xo'jaligi rivojlanishiga ta'sir qiluvchi boshqa omillar ham mavjud (masalan, hukumat siyosati, tabiiy resurslar, bozor talab-sharoitlari). Agar bu omillar nazorat qilinmasa, natijalar noto'g'ri talqin qilinishi mumkin.

O'z-o'zini tanlash muammosi - transport infratuzilmasi odatda iqtisodiy jihatdan muhimroq yoki allaqachon rivojlangan hududlarga quriladi. Natijada, yo'l qurilishi va qishloq xo'jaligi o'sishi o'rtasidagi bog'liqlik tasodifiy bo'lmaydi.

Transport aloqasi va boshqa omillarning ta'sirini o'lchash uchun an'anaviy ishlab chiqarish funksiyasi yondashuvi qo'llaniladi (Gyimah-Brempong (1987), Bravo-Ortega va Lederman (2004) hamda Dorosh va boshq., 2012).

Faraz qilaylik, j joylashuvda yashovchi i-xonadon t vaqt momentida turli resurslardan (X) foydalanib, v qiymatdagi ekin yetishtiradi. Shunda quyidagi oddiy ishlab chiqarish funksiyasi ko'rib chiqiladi:

$$\ln v_{ijt} = \beta_0 + \beta_{TR} \ln TR_{jt} + X'_{ijt} \beta_x + Z'_{ijt} \beta_z + c_j + c_t + \epsilon_{ijt}$$

Bu yerda:

i-xonadonning j joylashuvdagi transport aloqasi, bu qishloq xo'jaligi mahsuldorligiga ta'sir qilishi mumkin.

TR-vaqt bo'yicha o'zgaruvchan, ya'ni uning ta'siri vaqt o'tishi bilan farqlanishi mumkin.

X- ishlab chiqarishda foydalaniladigan turli resurslar (masalan, yer, mehnat, texnika va boshqalar).

Z- xonadonlarning o'ziga xos xususiyatlari, bu oilalar o'rtasidagi tafovutlarni hisobga olish uchun kiritiladi.

c_j - joylashuvga xos doimiy ta'sirlar (fixed effects).

c_t - vaqtga bog'liq bo'lgan doimiy ta'sirlar (time-specific fixed effects).

ϵ_{ijt} - o'ziga xos tasodifiy xatolik (idiosyncratic error), bu boshqa o'lchab bo'lmaydigan omillarni ifodalaydi.

Shunday qilib, transport infratuzilmasining vaqt o'tishi bilan o'zgarishini tahlil qilish orqali uning qishloq xo'jaligi mahsuldorligiga ta'siri baholanadi.

Ishlab chiqarish resurslari sifatida besh asosiy omil hisobga olinadi: Mehnat (L), Yer maydoni (H), O'g'it (F), Pestitsid (P), Yollangan ishchi kuchi (N)

Barcha o'zgaruvchilarning logarifmlari olinadi, ya'ni ularning ta'siri foiz o'zgarish shaklida baholanadi.

Aksariyat ilmiy adabiyotlarda qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining asosiy omillari sifatida odatda mehnat, yer, o'g'it va sug'orish ko'rib chiqiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Transport tizimi va qishloq xo'jaligi o'rtasidagi bog'liqlik murakkab va ko'p omilli jarayondir. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, transport infratuzilmasining yaxshilanishi qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining samaradorligini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Biroq, endogenlik muammosi tufayli ushbu ta'sirni aniq o'lchash va sabab-oqibat aloqalarini ajratish qiyin bo'lib qolmoqda. Transport infratuzilmasining joylashuvi va unga bo'lgan kirish imkoniyatlari iqtisodiy va siyosiy omillar bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ularning o'zgarishi uzoq vaqt talab etadi.

Shuningdek, an'anaviy yondashuvlar transport infratuzilmasining ta'sirini baholashda ba'zi cheklavlarga ega. Masalan, foydalanuvchilarni faqat yaxshilangan yo'llarga yaqinlik bo'yicha tasniflash real transport imkoniyatlarini to'liq aks ettirmasligi mumkin. Shuning uchun, transport infratuzilmasi va qishloq xo'jaligi o'sishi o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganishda yanada chuqurroq empirik va statistik tahlillar zarur.

Takliflar

Empirik tadqiqotlarni kengaytirish – Transport infratuzilmasining qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishiga ta'sirini o'rganishda zamonaviy iqtisodiy-statistik usullardan, jumladan, instrumental o'zgaruvchilar yondashuvi va tabiiy eksperimentlardan foydalanish zarur.

Mintaqaviy xususiyatlarni hisobga olish – Transport tizimining ta'siri turli hududlarda farq qilishi mumkin. Shu bois, tahlillar milliy va mintaqaviy darajada olib borilishi, tabiiy va ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlar inobatga olinishi lozim.

Samaradorlikni oshirishga qaratilgan investitsiyalar – Transport infratuzilmasiga qaratilgan investitsiyalar qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishiga bevosita va bilvosita ta'sir ko'rsatishi sababli, resurslarni optimal taqsimlash va investitsiya samaradorligini oshirishga alohida e'tibor qaratish kerak.

Transport tarmog'ining yaxlit rivojlanishi – Yo'l qurilishi va ta'miri bilan cheklanmay, transport xizmatlari va logistika infratuzilmasini rivojlantirish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, qishloq hududlarida mahsulot yetkazib berish va bozorga chiqish imkoniyatlarini kengaytirish zarur.

Davlat siyosati va rejalashtirish – Hukumat transport infratuzilmasi bo'yicha uzoq muddatli strategiyalar ishlab chiqishi va ularni qishloq xo'jaligi rivojlanishi bilan uyg'unlashtirishi lozim. Shuningdek, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini keng qo'llash tavsiya etiladi.

Yuqoridagi tavsiyalar transport infratuzilmasining qishloq xo'jaligi rivojlanishiga ijobiy ta'sirini oshirishga hamda mamlakatning iqtisodiy taraqqiyotini jadallashtirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Bravo-Ortega, and Lederman. 2004. Agricultural productivity and its determinants: Revisiting international experiences. *Estudios de Economia*, Vol. 31(2), pp. 133-163.
2. Chandra, and Thompson. 2000. "Does public infrastructure affect economic activity? Evidence from the rural interstate highway system" *Regional Science and Urban Economics* 30, 457-490.
3. Donaldson, Dave. 2018. Railroads and the Raj: The economic impact of transportation infrastructure. *American Economic Review*, Vol. 108(4-5), pp. 899-934.
4. Dorosh, Wang, You, and Schmidt. 2012. Road connectivity, population, and crop production in Sub-Saharan Africa. *Agricultural Economics*, Vol. 43, pp. 89-103.
5. Khandker, Shahidur, Zaid Bakht, and Gayatri Koolwal. 2009. The poverty impact of rural roads: Evidence from Bangladesh. *Economic Development and Cultural Change*, Vol. 57(4), pp. 685-722.
6. A.K. Igamberdiev /QISHLOQ VA SUV XO'JALIGIDA TRANSPORT / O'quv qo'llanma.–T.: TIQXMMI, 2020-200 bet.
7. Файзуллаев Ж.С.ТРАНСПОРТ ТИЗИМИ ИҚТИСОДИЙ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. № 2, mart-aprel, 2021 yil
8. FAO (2022). The State of Food and Agriculture 2022: Leveraging Agricultural Transport for Market Access. Rome: FAO Publications.
9. World Bank (2021). Rural Infrastructure and Agricultural Productivity. Washington, DC: World Bank Group.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>